

5. Гапон С.В. Гапон С. В. Епіфітні бріоугруповання ландшафтного заказника «Чорноліський» (Кіровоградська обл.) / С. В. Гапон // Український ботанічний журнал. – 2009. – Т. 66. – № 4. – С. 477–489.
6. Миркин Б.М. Словарь понятий и терминов современной фитоценологии. / Миркин Б.М., Розенберг Г.С., Наумова Л.Г. – М.: Наука, 1989. – 223 с.
7. Ольхович О.П. Фітоіндикація та фітомоніторинг. / Ольхович О.П., Мусієнко М.М.– Київ: Фітосоціоцентр, 2005 – 100с.

ОНТОГЕНЕТИЧНА СТРУКТУРА ЦЕНОПОПУЛЯЦІЙ *ACER PLATANOIDES* L. В УМОВАХ КРОЛЕВЕЦЬКО-ГЛУХІВСЬКОГО ГЕБОТАНІЧНОГО РАЙОНУ

Дегтярьов В.М.

Сумський національний аграрний університет

Кролевецько-Глухівський геоботанічний район відноситься до територій із досить високою лісистістю (близько 11%). В межах зазначеного регіону одним із провідних лісоутворювальних видів є *Acer platanoides* L. [1].

З врахуванням ролі та значущості у формуванні лісових угруповань Кролевецько-Глухівського геоботанічного району, кількісні та якісні ознаки ценопопуляцій *A. platanoides* можуть виступати одними із чітких індикаторів еколого-ценотичних взаємодій, притаманних тому чи іншому фітоценозу, свідченням його здатності до стійкого існування, а також показником можливості прояву сукцесійних змін [5]. У системі популяційного аналізу зазвичай вельми інформативним є вивчення онтогенетичних характеристик ценопопуляцій провідних лісоутворювачів [4].

Метою даної роботи було оцінити онтогенетичну структуру ценопопуляцій *A. platanoides* в лісових фітоценозах, що є типовими для Кролевецько-Глухівського геоботанічного району.

Дослідженням були охоплені наступні угруповання: 1. Querceto (roboris)–Aceretum (platanoiditis) aegopodiosum (podagrariae), 2. Tilieto (cordatae)–Aceretum (platanoiditis) urticosum (dioici), 3. Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Quercetum aegopodioso (podagrariae)–caricosum (pilosae), 4. Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Quercetum (roboris) aegopodiosum (podagrariae), 5. Querceto (roboris)–Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Betuletum (pendulae) stellarioso (holosteae)–caricosum (pilosae), 6. Fraxineto (excelsioris)–Tilieto (cordatae)–Querceto (roboris)–Aceretum (platanoiditis) urticoso (dioici)–aegopodiosum (podagrariae).

В зазначених фітоценозах відповідно до загальноприйнятих вимог оцінювалась частка рослин різних онтогенетичних станів. Проростки (р) – рослини *A. platanoides*, в яких наявні надземні сім'ядолі та пара справжніх листів. Ювенільні рослини (j) – особи без галуження, що несуть 1 – 4 пари супротивних листків, які є пальчастими, інколи трійчастими і вирізняються незначною глибиною розчленування пластинки. Рослини іматурного онтогенетичного стану (im) в основному мають висоту від 0,5 см до 2,5 м та 1 – 4 порядки галуження. Віргінільні рослини (v) – молоді дерева, що набули характерної для дорослих рослин морфологічної структури, однак ще не вступили у фазу цвітіння і плодоношення. Генеративні рослини (g) – дерева, які вступили у фазу форму-

вання структур генеративного розмноження. Є молоді генеративні рослини (g_1), середньогенеративні (g_2) дерева, старі генеративні (g_3) рослини. Сенільні рослини (s) – дерева, які не плодоносять, всихають та мають вторинну крону[2].

Онтогенетичні спектри ценопопуляцій *A. platanoides* були проаналізовані в аспекті їх належності до одного з чотирьох типів: лівосторонні – вирізняються домінуванням догенеративних особин, центровані – переважають генеративні особини, правосторонні – їм притаманна висока кількість сенільних рослин, бімодальні – мають два пікових значення [3,6].

Результати дослідження узагальнені в таблиці 1. Вони засвідчують, що для Кролевецько – Глухівського геоботанічного району характерне формування ценопопуляцій *A. platanoides* із неповними онтогенетичними спектрами в складі яких відсутні рослини 2 – 7 онтогенетичних станів. Ценопопуляції *A. platanoides* в основному належать до категорії інвазійних та мають лівосторонні онтогенетичні спектри. В їх складі найбільшу частку (50,9 – 73,4%) складають іматурні або віргінільні (44,4 – 100%) рослини. Однак майже в усіх досліджуваних фітоценозах наявні генеративні особини *A. platanoides*. Виключення становить лише ценопопуляція з угруповання *Tilieto (cordatae)*–*Acereto (platanoiditis)*–*Quercetum aegopodioso (podagrariae)*–*caricosum (pilosae)*, на 100% сформована з віргінільних рослин.

Таблиця 1

**Онтогенетична структура ценопопуляцій *Acer platanoides*
у різних угрупованнях Кролевецько – Глухівського
геоботанічного району**

Угруповання	Онтогенетичні стани рослин та їх частка (%) у складі ценопопуляції							
	p	j	im	v	g_1	g_2	g_3	S
<i>Querceto (roboris)</i> – <i>Aceretum (platanoiditis)</i> <i>aegopodiosum (podagrariae)</i>	3,4	11,4	50,9	11,1	17,6	5,6	0	0
<i>Tilieto (cordatae)</i> – <i>Aceretum (platanoiditis)</i> <i>urticosum (dioici)</i>	0	0	33,3	44,4	22,3	0	0	0
<i>Tilieto (cordatae)</i> – <i>Acereto (platanoiditis)</i> – <i>Quercetum aegopodioso (podagrariae)</i> – <i>caricosum (pilosae)</i>	0	0	0	100	0	0	0	0
<i>Tilieto (cordatae)</i> – <i>Acereto (platanoiditis)</i> – <i>Quercetum (roboris)</i> <i>aegopodiosum (podagrariae)</i>	11,9	5,5	73,4	5,5	3,7	0	0	0
<i>Fraxineto (excelsioris)</i> – <i>Tilieto (cordatae)</i> – <i>Querceto (roboris)</i> – <i>Aceretum (platanoiditis)</i> <i>urticosum (dioici)</i> – <i>aegopodiosum (podagrariae)</i>	9,4	0	58,2	0	0	32,4	0	0

<i>Querceto (roboris)–Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Betuletum (pendulae) stellarioso (holosteae)–caricosum (pilosae)</i>	15,1	0	64,4	0	20,5	0	0	0
---	------	---	------	---	------	---	---	---

Виходячи із сучасних особливостей онтогенетичної структури ценопопуляцій *A. platanoides*, вважаємо, що в майбутньому для лісів Кролевецько – Глухівського геоботанічного району можливе зростання частки *A. platanoides* в деревостанах низки фітоценозів. Особливо актуальним це є для таких угруповань як *Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Quercetum aegopodioso (podagrariae)–caricosum (pilosae)* та *Querceto (roboris)–Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Betuletum (pendulae) stellarioso (holosteae)–caricosum (pilosae)*.

Література

1. Геоботанічне районування Української РСР // [Андрієнко Т.Л., Білик Г.І., Брадїс Є.М. та ін.]. – К.: Наук. думка, 1977. – 302 с.
2. Диагнозы и ключи возрастных состояний лесных растений. Деревья и кустарники / [Чистякова А.А., Заугольнова Л.Б., Полтинкина И.В. и др.]; под ред. О.В. Смирновой – М.: Прометей, 1989. – 102 с.
3. Животовский Л.А. Онтогенетические состояния, эффективная плотность и классификация популяций растений / Л.А. Животовский // Экология. – 2001. – № 1. – С. 3–7.
4. Злобин Ю. А. Популяционная экология растений: современное состояние, точки роста / Ю. А. Злобин. – Сумы: Университетская книга, 2009. – 263 с.
5. Скляр В.Г. Онтогенетична структура популяцій ценозоутворюючих деревних порід в мішаних та широколистяних лісах Новгород – Сіверського Полісся / В.Г. Скляр // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського Серія «Біологія, хімія». – 2012. – Т. 25 (64), №4. – С. 179–185.
6. Смирнова О.В. Онтогенез дерева и его отражение в структуре и динамике растительного и почвенного покрова / О.В. Смирнова, М.В. Бобровский // Экология. – 2001. – № 3. – С. 177–181.

АНАЛІЗ СТІЙКОСТІ СОРТІВ *SOLANUM TUBEROSUM* L. ДО ЗБУДНИКІВ БАКТЕРІОЗІВ

Демчинська М.І., Карбованець О.І., Куруц Н.В.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Внаслідок нераціонального й науково необґрунтованого ведення сільськогосподарського виробництва в аграрній сфері України протягом останніх років постійно збільшувався деструктивний вплив на природне середовище. В інтегрованій системі захисту картоплі значну частку займають хімічні пестициди, що призводить до накопичення їх в навколишньому середовищі. Вимогам підвищення ефективності і екологічної безпеки картоплярства найбільш повно відповідає вивчення біоценотичних зв'язків у системі "картопля – шкідливий організм" та селекція стійких до хвороб сортів [5, 8, 9].

В Україні збудники бактеріальних хвороб розповсюджені в усіх